

Zagroda Kurpiowska w Kadzidle – żywa historia

Zagroda Kurpiowska w Kadzidle to nie tylko zwykłe muzeum czy skansen, to żywa historia, którą znajdujemy w każdym zakamarku tego miejsca. Jest ona przesiąknięta tradycją i kulturą Kurpiów, ludu zamieszkującego te tereny od wieków. Nazwa mieszkańców regionu pochodzi od noszonego przez nich niegdyś obuwia, zwanego „kurpiami”.

Jednakże Kurpie sami woleli nazywać siebie Puszczakami. Ludność ta przez długi czas zajmowała się gospodarką leśną i zajęciami z tym związanymi. Kurpie to bogata i niepowtarzalna kultura, wyrażająca się w: mowie, stroju, śpiewie, tańcach, obyczajach, twórczości ludowej, budownictwie. Wszystkie te elementy zostały przedstawione właśnie w tej zagrodzie.

Aneta Kobrańska, MODR Oddział Ostrołęka
aneta.kobrańska@modr.mazowsze.pl

Została ona usytuowana przy Trasie Mazurskiej, w miejscowości Kadzidło. To urokliwe miejsce, będące oddziałem Muzeum Kurpiowskiego w Ostrołęce. Po raz pierwszy udostępniono je zwiedzającym w 1991 r. Na obszarze 1,5 ha zgromadzono obiekty charakterystyczne dla tradycyjnego budownictwa drewnianego z terenu Kurpiowskiej Puszczy Zielonej. Wchodząc na teren zagrody, przenosimy się w czasie do życia wiejskiego Kurpiów sprzed wieków. Można tu zobaczyć autentyczne chaty kurpiowskie zbudowane z drewna, wyposażone w oryginalne meble i narzędzia codziennego użytku. Wiele z tych przedmiotów i budynków jest dziedzictwem przekazywanym z pokolenia na pokolenie.

10 Tradycyjne kurpiowskie budownictwo drewniane stanowi pierwszy wyróżnik niepowtarzalnych cech dziedzictwa kultury materialnej regionu. Chata kurpiowska była usytuowana zwykle bokiem do drogi. Bardzo często szczyt był lekko nadwieszony. To miejsce było też zwykle akcentowane przez nabicie dodatkowej poziomej beleczki zwanej *szczytówką*. Była ona wycinana w różne formy geometryczne, np. schodki, karbowania. Zdobione były także okna. Posiadały one okiennice z otworami w postaci serc oraz listwy nadokienne tzw. *koruny*, a każda była pięknie wycinana.

Warto też wiedzieć, że kompleks Kadzidlańskiej Zagrody stanowią:

Chata z Golanki – to typ chałupy z tzw. izdebką, który upowszechnił się w I poł. XIX w.

Wejście do domu znajduje się od strony podwórza i prowadzi do obszernej sieni z klepiskiem.

Studnia z żurawiem – nadal wszechobecna w krajobrazie Kurpiowszczyzny. Budowę zagrody rozpoczynano od wykopania studni. Żuraw stanowił rozwidlony u góry pień i umocowany nad rozwidleniem drąg. Od najwyższego punktu drągu mocowano kulkę z haczykiem na wiadro, natomiast jego drugi koniec był obciążany dodatkowym drewnem.

Spichlerz – to budynek gospodarczy z 1921 r., przeniesiony z miejscowości Łodziska. Zgodnie z dawnym przeznaczeniem obecnie znajdują się w nim ekspozycja reprezentująca naczynia do przechowywania zboża (toki, kadłuby, kadłubki, plecionki) oraz narzędzia do jego przetwarzania.

Kuźnia z Brzozowej – wybudowana w 1928 r. Znajdują się w niej: palenisko zwane kotłnią, duży skórzany miech, kowadło, stół oraz koryto na wodę. Liczne narzędzia (młoty,

kleszcze, gwintownice itp.) oraz wyroby kowalskie tworzą klimat kurpiowskiej kuźni.

Drwalnia z Kurpiewskich – niewielki drewniany budynek na planie kwadratu, kryty dwuspadowym daszkiem, służący do przechowywania drewna.

Ule kładowe – są świadectwem bartniczej przeszłości i pszczelarskiej tradycji Kurpiowszczyzny. Bartnicy zakładali barcie w wydrążonych pniach drzew sosnowych lub dębowych i hodowali dzikie pszczoły.

Chata z Brzozowego Kąta – charakteryzuje go niewielki ganek. Chata została zaadaptowana jako sala oświatowa.

Chata z Tatar – zbudowana w 1946 r. Obecnie mieszczą się w niej: biuro muzeum, kasy oraz sklepik z regionalnymi wydawnictwami. Jej układ, konstrukcja i wykończenie jako pierwsze wprowadzają zwiedzających w świat kurpiowskiej wsi.

Zrekonstruowany **maneż** oraz nowa **scena** zostały zaaranżowane i dostosowane do oryginalnych obiektów zagrody. Są wykorzystywane podczas warsztatów i kiermaszów, imprez i widowisk.

Stodoła z wozownią – budynek gospodarczy, przeniesiony z miejscowości Tatar. W stodole można było obejrzeć dawne narzędzia, przyrządy oraz urządzenia służące do uprawy roślin, a także dawne środki transportu, np. wóz drabiniasty.

Olejarnia – olejarnie były często miejscem spotkań ludności wiejskiej, która przychodziła ze swoim ziarnem, by tu uzyskać klarowny olej.

Ale to nie wszystko, co oferuje Zagroda w Kadzidle. Tutaj także ożywia się życie dawnych mieszkańców. Można zobaczyć rzemieślników pracujących nad tradycyjnymi wyrobami, takimi jak: plecionkarstwo, rzeźbienie czy tkactwo. Można uczestniczyć w warsztatach etnograficznych „Ginące zawody”, gdzie poznaje się tajniki starych rzemiosł

i spróbować swoich sił we własnoręcznym tworzeniu, poczuć smak prawdziwego chleba pieczonego na liściu chrzanu.

Co więcej, Zagroda w Kadzidle organizuje liczne wydarzenia kulturalne, takie jak: festiwale folklorystyczne, koncerty ludowe czy inscenizacje historyczne, które jeszcze bardziej wzbogacają doświadczenie zwiedzających. Promowane jest również „Wesele Kurpiowskie” czy wrześniowa „Niedziela Kadzidlańska”.

W ten sposób Zagroda Kurpiowska w Kadzidle staje się miejscem, gdzie historia staje się żywa, a tradycja trwa w najlepszym możliwym sposób.

11

Źródła:

1. <https://mazowieckislaktradycji.pl> - 6.05.2024 r.
2. <https://muzeum.ostroleka.pl> - 6.05.2024 r.
3. <http://kurpiowskipark.home.pl> - 6.05.2024 r.